

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

Remissvar S2016/04302/SF

Jämställda pensioner? Ds 2016:19

Saco har beretts tillfälle att lämna synpunkter på regeringens promemoria – Jämställda pensioner? Ds 2016:19. Det är Pensionsgruppen, med företrädare för de sex partier som står bakom pensionsöverenskommelsen, som har tagit initiativ till en granskning av pensionerna och pensionssystemet ur ett jämställdhetsperspektiv. Rapporten består av 9 avsnitt som tar upp frågan ur olika aspekter: *Inkomstgapet för pensionärerna – inkomstskillnaden mellan kvinnor och män; Grundskyddets betydelse för jämställda pensioner; Tjänstepensionernas bidrag till pensionsgapet; Änkepensionens betydelse för jämställda pensioner; Deltidens betydelse för pensionen; Varför lämnar kvinnorna arbetslivet tidigare än män?; Delad pensionsrätt mellan makar; Överföring av premiepensionsrätt mellan makar; Pensionsrätt för studier och barnår och hur de bidrar till jämställda pensioner.* Saco välkomnar rapporten och menar att det är av stor vikt att skillnader i kvinnor och mäns livsinkomst, där pensionen utgör en viktig del, belyses och tydliggörs ur olika aspekter. Saco delar uppfattningen att den stora skillnaden i pension mellan kvinnor och män som finns idag, pensionsgapet, inte är acceptabel och utgör ett stort problem.

Det svenska pensionssystemet är i sin struktur könsneutralt, dvs pensioner tjänas in och beräknas utifrån samma regelverk för kvinnor som män. Pensionen grundar sig på inkomsten under hela yrkeslivet, vilket innebär att skillnader i pensioner mellan kvinnor och män blir en direkt spegling av de skillnader som finns mellan könen vad gäller strukturer, villkor och vägval i arbetslivet som lön, omfattning av deltid, uttag av föräldraledighet mm.

Saco delar den uppfattning, som ges uttryck för i rapporten, att det pensionssystem vi har bör förbli könsneutralt. Det är en viktig grundprincip i hela det svenska trygghetssystemet och att avvika från den principen är ingen långsiktig lösning på pensionsgapet utan riskerar snarare befästa de bakomliggande faktorerna som

leder till olika villkor på arbetsmarknaden för kvinnor och män och i förlängningen ojämställda pensioner. Mot den bakgrunden delar Saco den syn, som ges uttryck för i rapporten (avsnitt 8), att utvidgade möjligheter eller tvingade regler till delad pensionsrätt inte är rätt väg att gå. Lösningen, på sikt, ligger istället i att komma till rätta med de faktorer som skapar inkomstskillnader genom att motverka lönediskriminering och stärka kvinnors möjligheter till karriär i arbetslivet (se t ex Saco:s förslag om en tredelad föräldraförsäkring¹).

Vägen dit, som också framhålls i rapporten, är emellertid lång och än längre till att mer jämställda löner slår igenom i pensionsutfallet. Saco delar därför den uppfattning som tar sig uttryck i rapporten att andra kompletterande ekonomiska stöd måste till i närtid. I rapporten pekar man bl a på en generell höjning av garantipensionen och en indexering mot inkomstbasbeloppet, ökad skillnad i garantipension mellan ensamstående och sammanboende samt ökat inslag av inkomstprövat stöd. Saco menar att samtliga av dessa åtgärder bör övervägas och att en kombination av dessa troligen är nödvändig för att säkerställa acceptabla pensionsnivåer på kort och medellång sikt.

Saco har däremot betydande invändningar mot det synsätt som genomsyrar rapporten när det gäller kollektivavtalade tjänstepensioner (avsnitt 2 och 4). Tjänstepensionen utgör, liksom övriga kollektivavtalade försäkringar, ett komplement till och är konstruerat utifrån det allmänna pensionssystemet (tidigare förmånsbestämda tjänstepensioner som ett komplement till det tidigare allmänna pensionssystemet och dagen premiebestämda system som ett komplement till dagens livsinkomstbaserade pensionssystem).

Den kollektivavtalade tjänstepensionen är resultatet av förhandlingar mellan parterna på arbetsmarknaden och är att betrakta som framskjuten lön eller löneavstående för framtida inkomst (pension) och utgör således en del av det totala löneutrymmet och lönebildningen på den svenska arbetsmarknaden. Avtalade nivåer är satta för att ge ett fullgott komplement till pensionsintjänandet under inkomsttaket i det allmänna systemet men också ett fullgott pensionsintjänande för inkomstdelar över inkomsttaket där inget intjänande till allmän

¹ <http://www.saco.se/vara-fragor/rapporter/en-tredelad-foraldrasforsakring/>

pensionen finns. Detta för att sammantaget ge en fullgod pensionsnivå i förhållande till individens inkomstnivå under arbetlivet.

Kollektivavtalad tjänstepensionen är, liksom det allmänna pensionssystemet, könsneutralt. Att tjänstepensionen bidrar till pensionsgapet mellan kvinnor och män är, liksom i det allmänna pensionssystemet, en direkt följd av strukturella löneskillnader mellan könen. Att tjänstepensionen bidrar till att öka gapet är inte en följd av överkompensation, som antyds i rapporten, utan en logisk följd av att tjänstepensionens funktion är just att ge pensionsintjänandet över inkomttaket i det allmänna systemet. Eftersom män i högre grad har inkomster över taket vidgas också gapet mellan kvinnor och män. Återigen, det är de bakomliggande löneskillnaderna mellan könen som orsakar pensionsgapet mellan kvinnor och män, inte pensionssystemen eller pensionsavtalen i sig.

Som tidigare framhållits i Sacos remissvar är tjänstepensionen att betrakta som framskjuten lön och en del av lönebildningen på den svenska arbetsmarknaden. Det kan aldrig, som antyds i rapporten, betraktas som en "allmän resurs" som kan omfördelas i inkomstfördelningssyfte. Det resonemang som förs i rapporten om en omfördelning av avsättningar till tjänstepension från inkomstdelar över till inkomstdelar under inkomttaket, vittnar om en sammanblandning mellan avsättning till pension och vad det slutligen genererar i pensionsnivåer. Men resonemanget innebär framför allt ett flagrant ingrepp på den svenska partsmodellen och lönebildningen i Sverige med en förskjutning av lönekostnaden från arbetstagare med lön över inkomttaket till arbetstagare med lön under inkomttaket.

Med vänlig hälsning,

Anna Odhner
Saco